

”Jag – en Öresundsbo®”

Öresundsregionen som postpolitik och diskursiv
framgångssaga.

Abstract

The Oresund Region, consisting of the Swedish county of Scania and the Danish islands of Sealand, Lolland, Falster and Bornholm, is widely recognised as a successful example of European cross-border co-operation. The purpose of this region building project is to form a cross-border fully integrated functional region in order to accomplish a high level of economic growth and employment.

This thesis argues, by the means of discourse analysis, that the project can be viewed as a kind of post-politics, defined as a politics that under a neoliberal hegemonic consensus strives to manipulate citizens (and to redefine them as consumers and investors) into better economic performance.

This manipulation is carried out by extensive discourse production aimed at convincing people that the Oresund Region exists, that it is a successful region, and that the people who inhabit it are also successful. The deliberate vagueness and contradictory character of the Oresund discourse is investigated and explained as a discursive strategy to incorporate as many views and desires as possible.

Nyckelord: Öresundsregionen, postpolitik, gränsregioner, diskursproduktion, hegemoni

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	En personlig inledning	1
1.2	Syfte och problemformulering	2
1.3	Diskursteori- och metod.....	3
1.4	Materialdiskussion	4
1.5	Disposition	5
2	Postpolitik och diskursiva strategier	6
2.1	Postpolitik.....	6
2.2	Diskursiva strategier i gränsöverskridande samarbeten.....	6
3	Öresundsregionen – ett exempel på gränsregionalt samarbete	9
3.1	Gränsregionala samarbeten i Europa och i världen.....	9
3.1.1	Vad är ett gränsregionalt samarbete?	9
3.1.2	Varför gränsregionala samarbeten?.....	10
3.2	Öresundsregionen växer fram	10
3.3	Öresundsregionens diskursproducenter.....	12
3.3.1	Öresundskomiteens barn	12
3.3.2	Öresundsmedier.....	13
3.3.3	Öresundsforskare.....	14
3.4	Strategier för diskursproduktion.....	14
3.5	Öresundsdiskursens innehåll	16
3.6	Paradoxer i Öresundsdiskursen	17
3.6.1	Spänningar mellan en fragmentiserad nätverksstruktur och inslag av central planering	17
3.6.2	Spänningar mellan betoning på likheter och olikheter i Öresundsregionen	18
3.6.3	Spänningar mellan nutid och framtid.....	18
3.6.4	Spänningar mellan Öresundsregionen som regional frigörelse eller nationellt tillväxtprojekt.....	18
3.6.5	Spänningar mellan Öresundsentusiasm och bristande intresse	19
3.7	Är Öresundsregionen framgångsrik?	19
3.8	Vaghet, dubbeltydighet och framgång	21

4	Slutsatser.....	23
5	Referenser.....	25

1 Inledning

Jag är den före detta bromotståndaren som nu inte förstår hur jag skulle klara mig utan bron.

- Mikael Wiehe i ett tal avhållet på Öresundstinget i Köpenhamn den 10 maj 2007, återgivet i Sydsvenska Dagbladet 2007-05-11.

1.1 En personlig inledning

En blåsig dag sommaren 1996¹ befann sig den då 17-årige uppsatsförfattaren på vild flykt undan ett koppel polishundar, som skickats ut för att skingra demonstranterna mot byggstarten av Öresundsbron. Målet var att ta sig in på det inhägnade byggområdet på Lernacken söder om Malmö, något som inte lyckades. Aktionen, som mer var en markering än en förberedelse för sabotage – såvitt jag minns – var inte särskilt välplanerad och aktivisterna spriddes snabbt för vinden. Jag sprang ifrån hundarna och slapp att bli omhändertagen av polisen, vilket flera av mina kamrater blev. Det framstod som självklart för mig att Öresundsbron var en dålig idé som hotade att förstöra Östersjöns ömtåliga biosystem. Dessutom var den alldeles för dyr. I ett av de flygblad vi delade ut i centrala Malmö under samma helg pekade vi bland annat på att man kunde köpa 400 miljoner elektriska näshårstrimmare för de pengar som skulle plöjas ner i brobygget – som då beräknades kosta cirka 35 miljarder DKK. Vi broaktivister såg det som vår plikt att med alla till buds stående medel försöka förhindra, eller åtminstone försvåra och försena, brobygget, trots att vi naturligtvis insåg att våra chanser inte var stora. 1994 hade den svenska regeringen, efter en flerårig debatt och miljöministern Olof Johanssons avgång ur regeringen, till slut beslutat sig för att inleda bygget (Dahl et al 2000:94).

Våren 2007 är mitt bromotstånd sedan länge bortblåst. Jag reser ofta över bron och tittar ut genom fönstret varje gång tåget glider ut på brodelen. Bron har för mig förvandlats från ett hot mot miljön till en naturlig del i min vardag och ett vackert landmärke i Sundet – och en symbol för Öresundsregionen. En del av det som sägs och görs kring detta regionbygge, detta ständiga pratande om den heta

¹ Jag minns inte exakt vilken dag. Det ordnades ett flertal olika aktioner mot Öresundsbron under sommaren 1996, bland annat i samband med Fältbiologernas Öresundsläger i juli, där jag deltog under några dagar. För ett axplock av aktiviteter, se bl a Broaktivisten #1, tillgänglig via <http://www.geocities.com/RainForest/Canopy/1658/ba1.html> och Dahl et al 2000:93.

tillväxtregionen, kan jag tycka är fånigt, men jag är samtidigt genuint glad över att leva i en stad och i en del av världen som präglas av framtidstro och självsäkerhet.

Som framgår av citatet ovan från Mikael Wiehe, en annan omvänd brottsotståndare, är jag inte ensam om att ha genomgått denna andliga metamorfos. Hur kan det komma sig att en befolkning som var splittrad i brofrågan, tycks uppvisa en sådan välvilja mot Öresundsregionen? Man måste verkligen anstränga sig för att hitta negativa röster mot den utveckling som har skett det senaste årtiondet, med den ständiga upprepnings av samarbetets goda frukter och den allmänna känslan av förbrödning över gränsen, endast förmörkad av konflikter kring skatteavtal och invandringspolitik – förutom de gamla vanliga nationella stereotyperna om svenskhet och danskhet. Smått sarkastiska röster finns, likgiltiga också – men de negativa uppfattningar som finns kring Öresundsregionen handlar oftast om olika inslag i processen (demokratiunderskott, en överdriven betoning på ekonomisk tillväxt, osynliggörandet av vissa grupper i samhället), inte om regionbyggandet som sådant. Den allmänna bilden av Öresundsregionen tycks vara att det är ett lyckat projekt med bred uppslutning. Det är min föresats att i denna uppsats försöka hitta förklaringar till att Öresundsregionen kan upplevas som så framgångsrik och så positiv.

1.2 Syfte och problemformulering

Runt om i världen och i synnerhet inom Europeiska Unionen har gränsöverskridande samarbete av olika slag och intensitet blivit en vanlig strategi för att skapa funktionella regioner som tänks leda till ökade investeringar, ökad sysselsättning och ökad ekonomisk tillväxt. I EU uppmuntras detta särskilt genom de former för finansiellt stöd som ges till gränsregioner, bland annat inom ramen för gemenskapsinitiativet INTERREG. Öresundsregionen, som åtminstone i finansiellt och organisatoriskt avseende består av Skåne, Själland, Lolland, Falster och Bornholm (Öresundskomiteen 2007) omtalas i olika sammanhang som ett framgångsrikt exempel på en sådan gränsöverskridande regionbildning.

Syftet med denna uppsats är att försöka hitta förklaringar till att Öresundsregionen upplevs som ett framgångsrikt exempel på gränsöverskridande regionbildning i Europa.

Syftet uppnås genom att Öresundsregionen ses som en diskursiv strategi, riktad både mot externa intressenter och mot regionens invånare, för att uppnå vissa politiska och ekonomiska mål. Den Öresundsdiskurs som produceras och reproduceras analyseras och sätts in i ett sammanhang av övergripande hegemoniska nyliberala diskurser. Ett antal interna motsättningar i diskursen lyfts fram. Slutligen uppställs ett antal slutsatser, som sammanfattas i det följande.

I denna uppsats hävdar jag följande: för det första, att det inte är meningsfullt att tala om Öresundsregionen som framgångsrik i ”reella termer” eftersom det är omöjligt att dels ställa upp kvantifierbara kriterier för vad som kan anses vara framgång och dels direkt koppla dessa kriterier till byggandet av Öresunds-

regionen; för det andra, att Öresundsregionen som diskurs, tankefigur och varumärke kan sägas vara framgångsrik i den meningen att människor uppfattar den som framgångsrik; och för det tredje, att detta beror till stor del på att diskursen innehåller en rad olika interna motsättningar, spänningar och paradoxer, som inte löses och som därför gör Öresundsregionen till ett så omfattande och luddigt koncept att det är svårt att ställa sig kritisk mot det. En fjärde slutsats är att byggandet och upprätthållande av Öresundsregionen kan ses som ett exempel på en senmodern postpolitik som har lämnat klassiska politiska konfliktlinjer bakom sig och försöker skapa välstånd och tillväxt genom att sprida en positiv känsla snarare än genom direkta ingripanden i människors konkreta vardag.

1.3 Diskursteori- och metod.

Michel Foucault definierar diskurs på ett ställe som ”sagda saker” (Foucault 1991:63). Det är kanske det enklaste sättet att uttrycka det på. Det finns en rad olika sätt att uppfatta diskurser, men det som kommer att användas i denna uppsats är inspirerat av främst Michel Foucault och Norman Fairclough.

En diskurs är en samling yttranden, utsagor, talhandlingar, texter som ordnas i ett system som avgör hur man tänker inom ett område (till exempel arkitektur, politik, kriminalvård) (Fairclough² 2005:2f). Foucault uttrycker det som att diskursen konstitueras av skillnaden mellan det som går att säga vid en viss tid och det som verkligen sägs (ibid:79). Diskurserna styr vårt sätt att tänka – vi kan inte ställa oss utanför dem och ”objektivt” betrakta verkligheten. Det betyder inte att det inte finns en verklighet ”därute” – denna uppsats är grundad i en socialkonstruktivistisk ontologi – men verkligheten blir endast meningsfull för oss genom att vi ordnar vårt tänkande i enlighet med diskursordningen. Diskursiva förändringar kan också leda till förändringar i verkligheten genom att dessa förändringar också styr mänskligt handlande.

Diskurser är inte statiska utan är ständigt stadda i förändring. Medan Foucault ansåg att det inte fanns någon plats för medveten handling i dessa förändringar – han menade att de uppstår och utvecklas spontant och slumpmässigt – menar andra att det råder ett dialektiskt förhållande mellan aktörer och strukturer (Bevir och Rhodes 2002:138; Fairclough 2005:4; jfr Lundquist 1993:35).

I denna uppsats hävdar jag att skapandet av en diskurs kan ses som en mer eller mindre medveten strategi för att uppnå olika mål – politiska, ekonomiska eller andra. Man kan på detta sätt se Öresundsdiskursen som en diskursiv strategi för att påverka hur människor tänker och talar om Öresundsregionen.

² Pagineringen följer här den version som finns tillgänglig på Faircloughs hemsida.

Konstruktionen av Öresundsregionen är inte en slump. Det går att urskilja centrala aktörer, metoder och till och med finansieringskällor i byggandet av regionen. Jag väljer att kalla detta *diskursproduktion*. Sociala aktörer (individuella eller kollektiva) verkar inom det diskursiva fältet och påverkas av rådande diskurser (såsom normer för hur ekonomisk politik ska bedrivas, vilken roll det regionala perspektivet spelar för ekonomisk och politisk organisering etc) men skapar själva texter utifrån dem snarare än att endast implementera dem (Fairclough 2005:5). Norman Fairclough använder begreppet *kritisk diskursanalys* för att benämna studiet av hur diskursiva strategier används av sociala aktörer för att få till stånd samhälleliga förändringar (ibid: 11).

Hur framgångsrik en sådan diskursproduktion är, beror på hur dominerande den blir i förhållande till andra möjliga diskurser på området. En *hegemonisk diskurs* dominerar helt tänkandet och reglerar vad som är "sanning" och "sunt förnuft" – genom den styr människor sig själv och andra genom att producera "sanningen" (ibid: 4; Foucault 1991:79).

Kritisk diskursanalys innebär någon form av detaljerad textanalys (Fairclough 2005:9). "Texter" ska förstås i en vid mening: både tal, skrift och andra visuella uttrycksformer inbegrips i termen (ibid:2). I denna uppsats kommer dock huvudsakligen skriftliga utsagor ligga till grund för analysen.

Min ambition är inte i första hand att förklara hur Öresundsdiskursen har växt fram och förändrats eller i vilket förhållande den står till andra diskurser eller extra-diskursiva element, utan snarare att använda diskursanalysen som ett sätt att förklara varför Öresundsregionen är framgångsrik. Det kan låta som ett cirkelresonemang, men det är också det som är poängen. Öresundsregionen är nämligen framgångsrik eftersom den diskursiva strategin går ut på att konstruera den som en framgångssaga. Jag vill också hävda att Öresundsregionen är ett framgångsrikt exempel på att konstruera framgång, och jag menar att denna framgångscentrerade diskurs påverkar medborgarna i Öresundsregionen och externa betraktare så att framgången verkligen uppnås: människor känner tillförsikt och framtidstro eftersom de vet att de lever i en framgångsrik region. En självförstärkande process kan då uppstå.

1.4 Materialdiskussion

Att genomföra en studie som är så pass textfokuserad ställer naturligtvis krav på hur man gör urvalet av de texter som ligger till grund för analysen (Fairclough 2005:9). Jag har i denna uppsats valt att använda mig av ett stort antal källor för att studera konstruktionen av Öresundsdiskursen. Eftersom det redan finns en stor och rikhaltig forskning om Öresundsregionen, och många av arbetena också använder sig av diskursperspektivet, använder jag mig också till stor del av det insamlade material som presenteras där, som i sin tur består av bland annat elit-

intervjuer, opinionsundersökningar, visionsdokument, forskningsrapporter och tidningsartiklar.

För att komplettera dessa har jag själv gjort två intervjuer med ledande företrädare för Öresundskomiteen (INTERREG-koordinatören Eric van Leenen och Öresundskomiteens ordförande Vibeke Storm Rasmussen), besökt två Öresundsrelaterade "events" (Europaforum i Hässleholm och MalmöMötet 07, båda med tema Öresundsregionen), och studerat bevakningen i media av Öresundsregionen under våren 2007.

Det ska öppett erkännas att jag hade kunnat gå mer systematiskt tillväga i min materialhantering. Jag hade exempelvis kunnat välja ut samtliga tidningsartiklar under de senaste tio åren som innehåller orden "Öresund" eller "Öresundsregionen" eller studerat samtliga beviljade INTERREG-projektansökningar, men något som också är uppenbart när jag jämför mina primärkällor med de framställningar som finns i sekundärlitteraturen om Öresundsregionen är hur homogen diskursen tycks vara. Jag tror alltså inte att jag har "missat något" i min studie. Däremot präglas naturligtvis min analys av mina utgångspunkter och min inriktning på uppsatsen.

1.5 Disposition

Snarare än att inleda uppsatsen med en extensiv teoridel, har jag valt att integrera de teoretiska ramarna i den empiriska analysen. Efter inledningen, som kort presenterar mitt valda ämne och som kort förklarar vilka metodologiska utgångspunkter jag har haft i mitt arbete, kommer ett kapitel som dels förklarar min användning av begreppet postpolitik och dess koppling till nyliberal hegemoni, dels min syn på hur diskursiva strategier kan se som ett sätt att manipulera människor för att uppmuntra ekonomisk tillväxt och hur detta kan användas i gränsöverskridande regioner. Först därefter ger jag en kort förklaring av fenomenet gränsöverskridande samarbeten – jag hoppas att detta inte ska vara allt för förvirrande – och de huvudakliga drivkrafterna bakom uppkomsten av sådana.

Efter en på grund av det knappa utrymmet ytterst begränsad översikt av framväxten av Öresundsregionen presenterar jag de viktigaste aktörerna i diskursproduktionen. Öresundsdiskursens innehåll behandlas och jag lyfter fram några intressanta inre motsättningar i diskursen, varpå jag förklarar hur dessa motsättningar påverkar diskursens möjligheter till framgång, samtidigt som jag problematiserar begreppet "framgång".

Uppsatsen avslutas med en kortare sammanfattning.

2 Postpolitik och diskursiva strategier

2.1 Postpolitik

Enligt Lukes kan man i studiet av makten räkna med tre olika dimensioner: direkt makt, indirekt makt och strukturell makt. Den strukturella makten kan sammanfattas som att A påverkar B:s preferenser. Denna tredje dimension av makten utövas i det vardagliga samhällslivet och kännetecknas av latenta konflikter snarare än öppna. Denna typ av makt förutsätter inte intentionalitet. Makten kan alltså utövas mer eller mindre omedvetet. (Lukes 2005:16, 20, 27).

Det är i denna tredje dimension som *postpolitiken* verkar. Postpolitik är en form av politik, karakteristisk för vår tidsålder, som har lämnat konflikten mellan globala ideologiska visioner bakom sig och som istället kännetecknas av konsensustänkande och samarbete mellan upplysta teknokrater (Žižek 2006:60). Den postpolitik som vi kan se över hela världen, också i Öresundsregionen, har som syfte till att omdefiniera medborgare till konsumenter och investerare i nyliberal anda. Den förutsätter en hegemonisk politisk diskurs där full enighet förutsätts ha uppnåtts om politikens överordnade mål: ekonomisk tillväxt. Geopolitik har blivit geoekonomi. (Sparke 2002:217ff)

I denna diskurs har *homo economicus*, den ekonomiska människan, blivit den ideala utgångspunkten som genomsyrar samhället. Samhällets mål blir att organisera och manipulera dessa ekonomiska människor för att uppnå största möjliga ekonomiska effektivitet. Det privata näringslivets krav på vinstmaximering blir en del av politiken: territorier och medborgare förvandlas till ekonomiska objekt som kan styras och manipuleras på samma sätt som ett företag manipulerar ekonomiska tillgångar på en fri marknad. (Gordon 1991:23, 43; Foucault 1991:100)

2.2 Diskursiva strategier i gränsöverskridande samarbeten

I klassisk neoklassisk ekonomisk teori skapas funktionella regioner över nationella gränser bäst genom att formella hinder för ekonomisk aktivitet tas bort.

Rationellt ekonomiskt handlande och nytto-/vinstmaximerande strategier leder enligt detta tänkande till att människor, varor, tjänster och kapital söker sig där den största nyttan eller avkastningen finns. På senare tid har dock de problem som uppstår i skapandet av gränsöverskridande regioner alltmer kommit att förklaras med existensen av mentala gränser, vilket åtminstone i Europa har lett till att kulturell integration har blivit viktigare. (Perkmann och Sum 2002:8; Wilson 1996:205f; Lyck 2006:12).

Tanken om mentala gränser grundar sig i föreställningen om att social kommunikation blir mer effektiv mellan människor vars "mentala världar" har formats tillsammans under en längre tid. Nationalism, liksom regionalism eller andra spatiala konstruktioner kan leda till att människor känner trygghet och solidaritet med varandra och territoriet, vilket befördrar uppkomsten av socialt kapital och i förlängningen leder till mer intensiv ekonomisk aktivitet. (van Houtum 2003:47f)

Denna inställning till integrationsarbetet i Öresundsregionen framkommer tydligt exempelvis i den officiella rapporten "Öresund – en region blir till", där det konstateras att "kulturen kan bli ett av de viktigaste elementen vid etableringen av Öresundsregionen och därmed spela en central roll som integrationsfrämjande faktor." (Danska och svenska regeringarna 1999:84)

Det räcker dock inte att människor uppfattar att regionen existerar. Den måste också ges ett innehåll, ett varumärke. Tekniken att förvandla geografiska områden eller platser till varumärken brukar kallas platsmarknadsföring och grundar sig delvis i det paradoxala förhållandet att regioner runt om i den industrialiserade världen tenderar att satsa på samma saker i den globala konkurrensen – forskning, högskoleutbildning, infrastruktur, high-tech, kultur etc. försöker regioner att framställa sig som unika – man skapar ett eget varumärke – och man framställer sig som ett fint ställe att bo på eller leva i, investera i, besöka som turist etc. (Hospers 2004:276)

Att människor upplever att de lever i en framgångsrik region med hög livskvalitet gynnar också framåtanda, investeringsvilja och ekonomiskt risktagande. En affärsman i Malmö, citerad i Löfgren (2000:36), kan därför säga att optimismen som bron har frambragt i staden är ännu viktigare än själva bron.

Paasi (Östhol 1996:34; Ek 2003:3) menar att en regionbildning har fyra faser:

- utformning av gränser
- utveckling av symboler
- bildandet av institutioner
- reproduktion av regionen

Förmodligen delvis inspirerad av detta har Matthiessen (2004:34) i konstruktiv anda satt upp fem faser för Öresundsregionen:

- Visioner och analyser
- Storskaliga investeringsbeslut och dessas implementering

- Skifte i attityder gentemot regionprojektet från negativa till positiva hos politiker, befolkning och marknad
- Identifiering och neutralisering av hinder för integration. Etablering av organisationskapacitet.
- Regional integration

Naturligtvis är det en förenkling att Öresundsregionen produceras enligt detta schema: snarare är det så att alla faser sker samtidigt. Visioner och analyser kommer arbetas ut hela tiden; det kommer ständigt nya storskaliga investeringsbeslut (efter bron bland annat Citytunneln; utbyggnad av motorvägar kring Malmö, prospekteringen i Örestad och Hyllievång etc); arbetet med att neutralisera hinder för integrationen pågår fortlöpande (exempelvis i form av den pågående omförhandlingen av det svensk-danska skatteavtalet); och den regionala integrationen kommer också successivt. Den del som är viktigast för denna uppsats, skiftet i attityder gentemot regionprojektet, måste också ständigt underhållas. Det rör sig om det som i Paasis modell kallas reproduktion av regionen. Diskursen kan bli mer eller mindre självgående efter en tids intensiv diskursproduktion, men visionerna måste ständigt frammanas för att bekräfta invånarnas och potentiella externa aktörers bild av Öresundsregionen som dynamisk och drivande.

Boye (2000) identifierar tre typer av integrationsmekanism: marknadsdriven, policydriven och konceptdriven integration och kopplar ihop Öresund med konceptdriven integration. Lyck (2000:6) listar på samma sätt sex olika strategier för regionbyggande och hävdar att Öresundsregionen karakteriseras av vad hon kallar "sweet talk", vilket korresponderar ganska väl med Boyes konceptdrivna integration. Detta är naturligtvis en förenklad bild. Boye argumenterar också för att Öresund innehåller element av såväl marknads- som policydriven integration. Gränsarbitrage och faktormarknader (särskilt skillnader i löner/tillgång på arbetskraft och bostadspriser/tillgång till bostäder) är en viktig drivkraft för ökad rörlighet och de viktigaste aktörerna är fortfarande offentliga organisationer (regeringarna, regionerna, kommunerna och statliga och kommunala myndigheter).

Det rör sig alltså om en tvådelad strategi: först måste människor övertygas om att regionen existerar och att de kan dra nytta av den; därefter måste bilden av regionen underhållas så att den framstår som framgångsrik i invånarnas och investerarnas ögon. Den funktionella regionen och identitetsregionen står i ett dialektiskt förhållande till varandra: samtidigt som man föreställer sig att identitetsregionen växer fram över tid som ett resultat av den funktionella regionen, hävdas det att identitetsregionen är en förutsättning för integrationen (Erlingsson 1999:53f; Berg och Löfgren 2000:13; Danska och svenska regeringarna 1999:21).

3 Öresundsregionen – ett exempel på gränsregionalt samarbete

3.1 Gränsregionala samarbeten i Europa och i världen

3.1.1 Vad är ett gränsregionalt samarbete?

En gränsregion är en subnationell region som ligger vid en nationell gräns (Tägil 2001:14; Anderson och O'Dowd 1999:595). Ett gränsöverskridande samarbete är ett mer eller mindre institutionaliserat samarbete mellan två eller flera sådana gränsregioner, i regel med syftet att skapa en funktionell integrerad region på ömse sidor av gränsen (Schmitt-Egner 2001:74; Östhol 1996:9f). Med funktionell region avses ett område med en hög densitet ekonomiska och sociala interaktioner inom området jämfört med nivån av interaktioner utanför regionens gräns (Perkmann och Sum 2002:4). Med detta menas huvudsakligen att man strävar efter att skapa en gemensam arbetsmarknad, bostadsmarknad etc.

Sådana typer av gränsöverskridande samarbeten finns över hela världen och har växt fram successivt i vågor över de senaste femtio åren, där den senaste, mycket kraftiga vågen kom under 1990-talet i spåren av en ökad ekonomisk globalisering, det kalla krigets slut och införandet av den inre marknaden i Europa (Scott 1999:606; Blatter 2004:542; Delli Zotti 1996:52).

Samarbetenas karaktär skiljer sig åt mellan olika makroregioner. I Östasien är samarbetet i regel centrerat kring att understödja så kallade *growth triangles*, ekonomiska samarbeten som drar nytta av skillnader mellan länder i faktorpriskostnader. Även i Nordamerika utnyttjas skillnader i faktorpriskostnader, främst i samarbeten över gränsen mellan USA och Mexiko. (Perkmann 2007:254)

De gränsöverskridande samarbetena inom Europeiska Unionen skiljer i ett globalt perspektiv ut sig i flera avseenden. Genom närvaron av en institutionell struktur på EU-nivå, där särskilda finansiella stödformer finns för att uppmuntra institutionaliserade samarbeten, liknar de olika europeiska samarbetena varandra i hög grad. De har därför i regel klart definierade gränser och de karakteriseras av att offentliga aktörer spelar en dominerande roll i samarbetet, vilket sällan är fallet i andra delar av världen. (Scott 1999:610).

Rent organisatoriskt kännetecknas samarbetena av personliga nätverk och interorganisationell förhandling. I bildandet av gränsöverskridande samarbeten finns i regel aktörer från flera olika nivåer i det politiska systemet närvarande: överstatliga, nationella och lokala/regionala aktörer spelar alla en stor roll som initiativtagare och fortlöpande deltagare. (Jessop 2002:41; Perkmann 2002:113)

3.1.2 Varför gränsregionala samarbeten?

En dominerande tankegång bakom framväxten av gränsregionala samarbeten är att de globala, makroregionala och regionala territoriella skalorna blir viktigare på bekostnad av den nationella. Denna tankegång hör ihop med idén om ekonomisk globalisering och den påverkan som detta har på territoriella organisationsformer. Nationalstaten avhänder sig suveränitet uppåt till överstatliga institutioner och neråt till regionala. Gränserna antas bli mer porösa och genomsläppliga, och det är vanligt att beskriva utvecklingen som att gränserna går från att vara frontlinjer till kontaktytor. Ur detta perspektiv kan gränsöverskridande samarbeten se som ett sätt för politiken att anpassa sig till en ny situation. (Perkmann och Sum 2002:5; Jessop 2002:26f; Blatter 2004:530ff).

Kramsch (2002:170) uttrycker det som att den dominerande metaforen har gått från nationalstaten och central planering till nätverk och governance. Ett slagord som ofta används är att ”samarbeta regionalt för att konkurrera globalt” (Sparke 2002:228). Tanken är att konkurrenskraften i den globala ekonomin fortfarande kopplas till lokaliseringsspecifika fördelar och att detta är viktigare att hävda på subnationell nivå (Jessop 2002:41). Regionerna tänks konkurrera inom den internationella arbetsdelningen; den globala konsumtionsdelningen; lokaliseringen av finansiella och offentliga kontrollfunktioner; samt den informella och formella redistributitionen av resurser (Sparke 2002:220). Som regionrådet Pia Kinhult (m) uttrycker det: ”Vi är i en tävling som pågår hela tiden!” (Kinhult 2007)

För gränsöverskridande samarbeten inom EU spelar också möjligheterna till finansiering stor roll. Den stora ökningen av gränsregionala samarbeten i Europa under 1990-talet kan kopplas till införandet av INTERREG och andra finansiella stödformer för gränsöverskridande verksamhet. En del sådana initiativ tycks ha tillkommit endast i syfte att utnyttja bidragsmöjligheter. (Perkmann 2002:119)

3.2 Öresundsregionen växer fram

Tankarna på ett institutionaliserat samarbete över Öresund är inte nya. Samarbetet inom ramen för Nordiska Ministerrådet har långa traditioner, och redan på 1960-talet fanns långt framskridna planer på en integrerad region på ömse sidor av sundet, där en enda stadsbildning (Örestad) så småningom skulle växa fram, präglad av industri, god infrastruktur, forskning och utbildning (Ek 2003:16ff). Ett

citat ur en idéskrift publicerad 1969 kan illustrera hur lite den tidens tankar skilde sig från dem som finns idag:

Utgångspunkten för framställningen i denna bok är den långsamma men genomgripande utvecklingen mot europeisk integration i olika avseende. En sådan utveckling som siktar till att minska betydelsen av de nationella gränserna leder också till att regionerna kommer att få en ny dignitet som enheter i den sociala och ekonomiska utvecklingen. Det är i det perspektivet som Öresundsregionen måste bli en realitet. (Öresundsrådet 1969:102)

I samband med den allmänna ekonomiska tillbakagången under 1970-talet lades dock de storslagna planerna på is. En informell samarbetsorganisation, Öresundsrådet, fanns kvar men höll en låg profil.

Under 1980-talet började företrädare för industrin att på olika sätt att lyfta upp frågan om en fast förbindelse över Öresund igen. I början av 1990-talet började diskussionerna om detta på allvar föras mellan den danska och den svenska regeringen. Samtidigt rådde lågkonjunktur på båda sidor om sundet. Malmö var drabbat av hög arbetslöshet till följd av kris i basindustrierna, samtidigt som Köpenhamn såg sig omsprunget som tillväxtmotor av Jylland. Samtidigt närmade Sverige sig EU, vilket skulle underlätta ett institutionellt samarbete. Offentliga och privata aktörer i de båda städerna såg bron och en pånyttfödd Öresundsregion som ett sätt att ta sig ur krisen, därtill övertygade av de tankegångar om regionernas och gränsregionernas betydelse som växte fram under 1990-talet. (Öresundskomiteen 2003; Lyck 2007; Falkheimer 2005:293f)

Faktum är att även om Öresundsbron ofta ses som den viktigaste anledningen till att man började tala om en Öresundsregion igen, spelade visionen om Öresundsregionen en oerhört viktig roll för att driva igenom beslutet om att bygga bron. I en analys av debatten och spelet kring brons tillkomst hävdas det att ompositioneringen av Öresundsbron ”från nationell transportled till regionalpolitiskt projekt och integrationsbrygga” var det som till slut förde bygget i hamn (Dahl et al 2000:31).

Under 1990-talet började också Öresundsregionens organisatoriska ramverk att formeras. Den viktigaste institutionen var Öresundskomiteen, som startades upp av de ledande politikerna i Malmö och Köpenhamn – Joakim Ollén, kommunstyrelsens ordförande och Jens Kramer Mikkelsen, överborgmästare. Av alldeles avgörande vikt för att samarbetet skulle kunna ges en institutionaliserad karaktär var att Öresund utsågs till modellregion för arbetslöshetsbekämpning, och senare också till ett programområde för INTERREG (Hall et al 2005:112f; Öresundskomiteen 2003).

INTERREG är ett program som utgör en del av EU:s regionalpolitik och som under lite olika organisatoriska former har funnits sedan 1990. Det ger finansiellt stöd till projekt som ska utveckla gränsöverskridande samarbete på olika regionala nivåer. Ett enskilt INTERREG-projekt får i regel ca 50 % av sin finansiering från EU, medan resten motfinansieras av lokala aktörer (nästan undantagslöst

offentliga institutioner, som kommuner, regionkommuner eller statliga myndigheter).

För att ett programområde ska tilldelas medel måste offentliga institutioner på ömse sidor om gränsen upprätta ett formellt samarbete, vilket leder till isomorfism i de europeiska gränsöverskridande samarbetena.

INTERREG har tillkommit på initiativ av EU-kommissionen till skillnad från de andra strukturfonderna. (Östhol 1996:120) Även om det i relativa tal utgör en väldigt liten del av EU:s regionalpolitik, har det visat sig vara oerhört viktigt för att uppmuntra och institutionalisera gränsöverskridande samarbete i Europa. Inför programperioden 1994-99 (INTERREG II) utsågs Öresundsregionen till programområde, trots att normalt endast gränsregioner med landgräns kunde utses till programområden. Sedan dess har programmet förnyats i omgångar och tilldelats mer och mer pengar för varje ny period (INTERREG IIIa 2000-2006; INTERREG IVa 2007-2013).

Öresundskomiteen utsågs till projektsekretariat för INTERREG-programmet i Öresund, vilket ledde till att organisationen fick en konkret uppgift och ekonomiska muskler. I det nätverksstyrda, horisontella Öresundssamarbetet blev Öresundskomiteen en ”linking-pin organization”, en ”flaggskeppsorganisation” som kunde knyta samman flera olika nätverk och fungera som central impuls-givare (Jerneck 2000:48; Matthiessen 2004:35, jfr Erlingsson 2001:25).

Organisationen har offentliga aktörer i regionen som medlemmar: 12 kommuner och regionkommuner. Själva komittéen består av 36 politiker utsedda av medlemmarna. Förutom att fungera som projektsekretariat för INTERREG-programmet har Öresundskomiteen också tagit på sig rollen som lobbyist och informationsspridare i Öresundsfrågor.

3.3 Öresundsregionens diskursproducenter

Formationen av Öresundsdiskursen har ett stort antal deltagare. I botten finns en materiell bas: för diskursformation krävs resurser i form av finansiering, arbetskraft, infrastruktur, tekniska hjälpmedel etc. Bland den arbetskraft som finns märks kommunikatörer anställda av organisationer som Öresundsbrokonsortiet, region Skåne, Malmö Stad, de danska och svenska regeringarna, Öresundskomiteen, men också exempelvis medier och forskarsamhället. Men även om det finns många synliga aktörer, produceras Öresundsdiskursen av ett relativt litet nätverk (Hall et al 2005:122) Samma människor återkommer i föera olika sammanhang. För att ge en bild av hur detta myller av initiativ och aktörer ser ut, ska jag här nedan ta upp några av de viktigaste.

3.3.1 Öresundskomiteens barn

Bland den nästan oöverskådliga mångfald av olika aktörer som verkar för att främja integrationen i Öresundsregionen framstår Öresundskomiteen som den absolut viktigaste. Ek (2003:33ff) beskriver en löslig "öresundsregional aktörsallians" som innehåller privata företag, medier, högskolor och andra offentliga aktörer. Tillsammans har de från 1990-talet och framåt arbetat för att utarbeta, sprida och reproducera Öresundsdiskursen på en rad olika sätt.

Eks lista upptar ett femtiotal olika organisationer, men gemensamt för många av dem är att de har bildats på initiativ av Öresundskomiteen med finansiering via INTERREG. De kallas därför Öresundskomiteens barn (Hall 2005:113). Bland dessa finns organisationer som Öresund Network, en marknadsföringsorganisation; Øresundsintittutet, som arbetar med forskning och debatt; Medicon Valley Academy, en nätverksorganisation för aktörer inom bioteknik- och livsvetenskapsområdet; Öresund Direkt, som tillhandahåller information till svenskar och danskar som planerar att börja pendla eller flytta över sundet; Fringo, ett samarbete för ideella föreningar; och Øresundsuniversitetet, som är ett samarbete mellan högskolor och universitet i regionen och som bland annat försöker underlätta studentutbyten över sundet.

Dessa organisationer har som öppna mål att på olika sätt uppmuntra samarbete över gränsen, upplysa om regionen, ge förslag på sätt man som aktör kan dra nytta av Öresundsregionen och att utgöra organisatoriska baser för olika former för samarbete. De bidrar alla till att aktivt sprida budskapen om regionen och att reproducera diskursen.

Därutöver spelar naturligtvis Öresundskomiteen själv och dess medlemsorganisationer en stor roll som diskursproducenter.

3.3.2 Öresundsmedier

Medierna – särskilt de lokala medierna – har en viktig roll för att kommunicera ut diskursen. Genom att skriva om regionen – ofta i form av intervjuer med politiker och andra centrala aktörer – befästs diskursen och reproduceras. Centrala aktörer är de två största morgontidningarna i Malmö och Köpenhamn, Sydsvenska Dagbladet och Berlingske Tidende. Tidningarna har sedan 1990-talet på olika sätt öppet stött brobygget och regionen. Under en period gav de båda tidningarna ut en gemensam Öresundsbilaga. Även tidningar som Metro/MetroXpress och lokala nyhetsprogram som Sydnytt (SVT) och Lorry (TV2) har gjort gemensamma satsningar. Det finns också minst en nyhetsbyrå som har specialiserat sig på näringslivsnyheter från Öresundsregionen (Rapidus). Medierna stöder regionen även på andra sätt, exempelvis som när Sydsvenska Dagbladet lät sin årliga paneldebatt "MalmöMötet" 2007 ha Öresundsregionen som tema. Moderator för debatten var tidningens politiska chefredaktör Heidi Avellan, som inledde debatten med att förklara att "Drömmarna håller på att förverkligas [...] Det här är Sveriges viktigaste region." (MalmöMötet 2007)

Även på nyhetsplats skildras Öresundsregionen i positiva termer. I en studie över rapporteringen om Öresundsregionen i just Berlingske Tidende och Sydsvenska Dagbladet konstaterar Falkheimer (2005:295) att den bild som ges av

regionen är positiv, konsensusorienterad och fokuserar på lokal tillväxt. Skillnaden mellan journalistiska texter och ren PR suddas ut (ibid).

3.3.3 Öresundsforskare

Forskarsamhället har en viktig roll. På samma gång har de forskare som sysselsätter sig med Öresundsregionen en roll som betraktare, som rådgivare och som medskapare av diskursen. Slående är hur stor del av den öresundsrelaterade forskningen som får sin finansiering från EU-medel avsedda för att stödja gränsöverskridande integration i regionen. Även forskare som förhåller sig uttalat kritiska till regionen, som Richard Ek (2003) och Hall et al (2005) är finansierade av Ø-forsk, som bildades 1998 på initiativ av de svenska och danska regeringarna för att stödja forskning om Öresundsregionen.

Öresundskomiteen och Öresundsinstitutet uppmuntrar studenter och forskare och ställer alltid beredvilligt upp för intervjuer och bistår med information och material. Detta är en medveten strategi, eftersom "[f]orskarnas intresse för Öresundsregionen [ju] har bidragit till Öresundsintegrationen" (chefstjänsteman i Öresundskomiteen cit. i Hall et al 2005:116).

Detta leder till att oavsett vilken infallsvinkel som forskningen har finns det finansiella och organisationella kopplingar till diskursproducenterna. Varje ny forskningsstudie av Öresundsregionen hjälper till att hålla reproduktionen av diskursen igång – så även denna ödmjuka uppsats. Det finns alltså ett dialektiskt förhållande mellan forskare och tjänstemän och politiker i Öresundsregionen, där de förra får sin finansiering från de senare och de senare får rekommendationer och bekräftelse av de förra. Man kan aldrig tala om oberoende forskning i absolut mening, men i det här fallet är det särdeles svårt.

Ett uppenbart exempel på hur forskningsfrihet och finansieringskällor står i ett spänningsfyllt förhållande till varandra är Øresundsinstitutet, som å ena sidan fokuserar på "uafhængig forskning", och å andra sidan har det överordnade målet att "nedbryte barrierer for regional integration" (Nielsen 2006:47).

3.4 Strategier för diskursproduktion

Falkheimer (2005:294) hittar tre olika strategier för att föra ut diskursen i Öresundsregionen:

- faktuell strategi (producerar statistik, opinionsundersökningar, rapporter, seminarier, artiklar, och experthjälp)
- journalistisk strategi (riktas mot olika offentliga och intresseorganisationer och legitimerar olika regionala argument genom kontrollerade pseudo-journalistiska kanaler – nyhetsbrev, internetportaler, customer papers)

- publicitetsstrategi (riktas mot journalister genom klassiska taktiker som pressmeddelanden och presskonferenser).

Enligt Falkheimer har den faktuelle strategin, med retoriska figurer och ”information” fungerat bäst. Det finns emellertid andra, mer subtila sätt att föra fram budskapet.

På sin hemsida förklarar den centrala institutionen för marknadsföring av Öresundsregionen, Øresund Network, hur man bör arbeta: ”Under 2007 arbetar Øresund Network med att utveckla en ny plattform för varumärkesarbetet som kommer att bygga på s.k. ”storytelling”-teknik. Kortfattat bygger denna teknik på att man kommunicerar sitt budskap i form av berättelser, vilket har visat sig ha en betydligt större genomslagskraft än traditionell kommunikation.” (Øresund Network 2007a)

På hemsidan finns också en regelrätt instruktion för hur olika aktörer i regionen förväntas reproducera diskursen och hur detta kommer att gynna dem själva:

Öresundsregionens styrkor är även dina. Gränsöverskridande, dynamisk, full av drivkraft, stort humankapital - det finns många positiva associationer till Öresundsregionen och genom att kommunicera att du är en del av den så stärker du både din egen position och regionens.

För att skapa en tydlig bild av regionens styrkor är en konsekvent presentation av Øresund viktigt. Om vi alla säger samma sak blir genomslaget betydligt större än om var och en ger sin egen bild. På denna del av vår webbplats förklarar vi hur du på bästa sätt kan använda Øresund i din egen kommunikation och marknadsföring, läs vidare under länkarna till vänster. (Øresund Network 2007b)

Vi kan här se hur det finns en medveten strategi för att genom så många olika kanaler som möjligt sprida bilden av att regionen finns och att den är framgångsrik. Ett viktigt inslag är att det är positiva associationer som ska lyftas fram.

Sätten som detta görs på är mångahanda. Ett blygsamt men belysande exempel är den svarta tygkasse som jag fick i samband med mitt besök på Öresundskomiteen i maj 2007. Tygkassens tryck visar förutom Öresundskomiteens logotype några nyckelord på danska och svenska som (bör) förknippas med Öresundsregionen. Orden är:

Karta – Kort

Framsteg – Fremskridt

Medveten – Bevidst

Näringsliv – Erhversliv

Samhälle – Samfund

Utmaning – Udfordring

Möjligheter – Muligheder

Ett annat exempel är den barnbok om Öresundsintegrationen som nyligen gavs ut och som ”på ett barns vis” berättar om vilka hinder som måste tas bort för att integrationen ska kunna fungera (SDS 2007-05-10).

En rad olika projekt och initiativ, många av dem initierade av Öresunds-komiteen och finansierade av INTERREG-medel verkar också diskursproducerande. Några exempel kan nämnas: Örestatprojektet, ett samarbete mellan SCB och Danmarks statistik som syftar till att göra Öresundsregionen till ett eget statistikområde; Öresundsfolk, som är en webbaserad utställning om Öresundsregionens historia; Vitamin Ø-kampagnen, som uppmuntrar skolungdomar att välja en högskola på andra sidan sundet; och MalmoRelocation.dk, som informerar danskar om hur det är att bo i Sverige (Örestat 2007; Öresundsfolk 2007; Vitamin Ø 2007; MalmoRelocation.dk 2007).

3.5 Öresundsdiskursens innehåll

Om det diskursiva innehållet i gränsöverskridande regionbildningar säger Jessop (2002:27) att de ofta innehåller "narratives of international competitiveness, flexibility, entrepreneurialism, learning mechanisms, social trust, reflexivity and decentralised governance."

Detta gäller också för Öresundsdiskursen. *Ekonomisk tillväxt*³ är det överordnade målet, vilket ska nås genom en ökad ekonomisk aktivitet över gränsen, flexibelt, nätverksbaserat samarbete och en gemensam identitet. Redan i förordet till rapporten "Öresund – en region blir till" (Danska och svenska regeringarna 1999) poängteras att Öresundsregionen ses som ett ekonomiskt projekt. Förordet skrevs av Pia Gjellerup, näringsminister i den danska regeringen, och Leif Pagrotsky, handelsminister i den svenska regeringen, vilket naturligtvis inte heller var en tillfällighet.

Öresundsregionen ska bli "en av de mest konkurrenskraftiga regionerna i Europa" (Storm Rasmussen 2007). Ofta talas om att regionen ska bli ett "kraftcentrum". Öresundsregionen är en *expansiv* och *dynamisk* (HD 2007-05-08) *tillväxtregion* (SDS 2007-01-21) och rymmer stora *möjligheter* (Computer Sweden 2007-05-02) och olika industriella *kluster* (Computer Sweden 2007-03-30) inom *kunskapsintensiva* verksamheter (HD 2007-03-02).

Särskilt viktiga industriella sektorer för regionen lyfts fram: "Øresundsregionen skal gøres til Nordeuropas erhvervscentrum. Ved at satse målrettet kan den økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling forstærkes. IT, Biotek, medicinalindustrien, fødevarer, miljø og design har stort potentiale. Ligeledes er der et stort potentiale i oplevelseøkonomien, blandt andet turisme, krydstogter, messer, kongresser og filmindustri." (ordföranden för Folketingets erhvervsudvalg Kurt Kirkegård Jensen (Venstre) cit. i Lyck 2006:18) I

³ Alla kursiveringar i detta stycke är författarens, avsedda att identifiera nyckelord i diskursen.

turismsammanhang kan man också utnyttja att Öresundsregionen är *två länder, men en region* (SDS 2007-03-03).

I den ovannämnda rapporten "Öresund – en region blir till" (De danska och svenska regeringarna 1999) återkommer flera av dessa nyckelord. Viktiga koncept är också *framtidstro, synergifördelar, internationell attraktionskraft* och *unicitet*. Det poängteras också att Öresundsregionen inte bara är unik, den är också ett "mönster för utvecklingen mot ett 'Regionernas Europa'".

Öresundsregionen beskrivs också som en *mänsklig* plats att leva på med hög *livskvalitet* (SDS 2007-04-05). Invånarna i Öresundsregionen beskrivs som dess viktigaste tillgång – "det är de som gör regionen till en framgångssaga" (Øresund Network 2007c). *Humankapital* och *entreprenörskap* är viktiga nyckelord (AB 2007-02-27). Invånarna beskrivs som *högtbildade, urbana, lyckliga, och unga* (ibid; Berg och Löfgren 2000:21). Samhällsklimatet beskrivs som *mångkulturellt* och *demokratiskt* (Øresund Network 2007c). *Naturen* beskrivs som ren och *kulturen* som livaktig. Både miljöarbete och kultur blev för övrigt tidigt föremål för samarbete i Öresundsregionen. Samarbetet på dessa områden ses dock inte som något gott i sig, utan som instrument för att öka regionens attraktionskraft på investerare, turister och kvalificerad arbetskraft (Hall et al 2005:201; Danska och svenska regeringarna 1999:85).

På olika sätt lyfts också vikten av att invånarna i sin egenskap av *konsumenter* rör sig runt i regionen för att utnyttja butiksutbudet. När det svenska kungaparet och kronprinsessan Victoria avlade ett statsbesök i Danmark i maj 2007 (Öresundssamarbete som tema) bestod en av programpunkterna i att de tillsammans med det danska regentparet och kronprins Frederik avlade ett studiebesök på det stora shoppingcentrumet Field's i Ørestad. Bilden av Öresundsregionen som gemensam varumarknad kunde vid besöket också kombineras med regionen som gemensam arbetsmarknad då besökarna fick möjlighet att samspråka med några svenska butiksanställda. (DR1 2007b)

3.6 Paradoxer i Öresundsdiskursen

Analysen av Öresundsdiskursens innehåll och konstruktion fortsätts i detta stycke med att några intressanta interna spänningar i diskursen lyfts fram.

3.6.1 Spänningar mellan en fragmentiserad nätverksstruktur och inslag av central planering

Å ena sidan framstår Öresundsregionen och dess olika aktörer/diskursproducenter som ett svåröverskådligt myller av olika initiativ, organisationer och enskilda individer. Detta går helt i linje med de tankar om horisontell nätverksstyrning som präglar samarbetet i regionen. Å andra sidan utgör de centrala aktörerna ett litet nätverk. Öresundskomiteen fungerar som en sammanbindande organisation, och

det är slående hur mycket av integrationsarbetet som har samma finansieringskälla: INTERREG. (Ek 2003:41; HD 2007-03-25) Det finns också initiativ till en sorts central styrning av diskursproduktionen, bland annat genom Øresund Network.

3.6.2 Spänningar mellan betoning på likheter och olikheter i Öresundsregionen

Det kan ibland vara lite otydligt om Öresundsregionens styrka är likheterna eller skillnaderna mellan den danska och svenska sidan. Å ena sidan kan det sägas att "[s]killnader är regionens motståndare" (Berg och Löfgren 2002:77), och det fokuseras ofta på att skillnader i form av regler och lagar måste försvinna för att integrationen ska kunna fulländas. Å andra sidan har de stora rörelserna över gränsen skapats av skillnader mellan den danska och svenska bostads- och arbetsmarknaden.

Också när det gäller den gemensamma identiteten är bilden otydlig. Å ena sidan kan det sägas att "en gemensam kulturell regional identitet" ska utvecklas, medan det också kan sägas att det är "summan av olikheterna, inte genomsnittet" som är Öresundsregionens styrka (Danska och svenska regeringarna 1999:82; Lyck 2007). En framträdande politiker (Vibeke Storm Rasmussen) kan hävda att arbetet *inte* går ut på att skapa en gemensam identitet, medan en annan (Leif Pagrotsky) kan säga att de nationella skillnaderna helt ska utplånas (Storm Rasmussen 2007; MalmöMötet 2007). Att det överhuvudtaget finns en gräns mellan Sverige och Danmark kan både ses som något positivt och något negativt (van Leenen 2007).

3.6.3 Spänningar mellan nutid och framtid

En intressant motsägelse i Öresundsdiskursen är att man samtidigt kan tala om att Öresundsregionen *ska bli* en framgångsrik, konkurrenskraftig region och att den *redan är* det. Ofta uppträder framtids- och samtidsvisioner tillsammans, utan att det klart sägs vad som existerar och vad som kommer att göra det. Talande är inledningen i rapporten "Øresund – en region blir till": "Øresundsregionen finns redan, men ändå inte riktigt – ännu." (Danska och svenska regeringarna 1999:10)

Detta tycks vara en medveten strategi eftersom man vill frammana bilden av en framgångssaga som ännu inte är slut, men som har ett än lyckligare, om än något diffust, slutmål i en oviss men spännande framtid. En del av diskursproduktionen går ut på att skapa och underhålla förväntningar, och för att detta ska lyckas krävs att det ständigt finns ett hägrande mål vid horisonten.

3.6.4 Spänningar mellan Öresundsregionen som regional frigörelse eller nationellt tillväxtprojekt

Å ena sidan finns en ofta uttryckt skepsis mot (särskilt den svenska) centralmakten från olika aktörer i Öresundsregionen (se t ex SDS 2007-03-03). Det klagas ofta över att regeringarna inte prioriterar regionen tillräckligt högt. Det finns också tendenser till etnicisering och politisering av regionbegreppet (Nilsson 2000:195). Samtidigt presenteras Öresundsregionen i media ofta i nationella termer – de danska och svenska olikheterna hamnar ofta i fokus (Falkheimer 2005).

Vid det svenska statsbesöket i Danmark i maj 2007 blev detta oerhört tydligt. Öresundsregionen presenterades genomgående som ett samarbete nationerna emellan snarare än mellan Skåne och Själland. Temat för statsbesöket var Öresundsgemenskap. Den rent personliga släktskapen mellan statscheferna (de är kusiner) blev i deras högtidstal till en symbol för samarbetet och släktskapen mellan brödrafolken (DR1 2007a).

3.6.5 Spänningar mellan Öresundsentusiasm och bristande intresse

Å ena sidan talas det ofta om den stora entusiasm som finns för Öresundsregionen, och vilka stora förväntningar som finns knutna till de möjligheter som integrationen innebär för dess invånare (Danska och svenska regeringarna 1999:10). Opinionsundersökningar pekar på att det finns ett stöd för samarbetet, även om det tycks vara större på den svenska sidan än på den danska (Bucken-Knapp 2001).

Å andra sidan sägs det också att det inte existerar något folkligt intresse för regionbyggandet (Jespersen 2000:32). Få människor, även politiker, känner till vad organisationer som Öresundskomiteen egentligen har för verksamhet (Erlingsson 2001:33). Detta har också kallats för Öresundsparadoxen: att det inte finns mer entusiasm för projektet när det nu ses som så framgångsrikt (Hospers 2004:277). Det finns alltså helt motstridiga uppgifter om vilket stöd som samarbetet har.

En skånsk politiker förklarar det med att det visserligen finns ett folkligt stöd för Öresundsregionen, men att medborgarna i allmänhet inte är så intresserade av *hur* politikerna löser de praktiska problemen, bara det görs.

3.7 Är Öresundsregionen framgångsrik?

Målet med Öresundsregionen sägs vara att den ska ”være den mest konkurrencekraftige og attraktive region i Europa.” (Storm Rasmussen 2007). Att detta är svårt att utvärdera säger sig självt. En del av Öresundsdiskursen är dock att beskriva regionen som just ett framgångsrikt exempel på gränsöverskridande

regionbildning. Också här finns en intressant paradox, i det att det både kan sägas att graden av integration kan mätas, och att den *inte* kan mätas.

Det är vanligt att hänvisa till statistik när regionens möjligheter och framsteg ska beskrivas. Exempel på möjligheter är när man talar om hur många invånare som finns inom en viss gräns. När man pekar på framgång är det vanligt att hänvisa till den ökade rörligheten: "[N]etop regionens samlede størrelse kan blive en konkurrencefordel"; "der er en kraftigt voksende pendling hen over Øresund" (Storm Rasmussen 2007). Rörlighet är då samma sak som integration. Det anges exempelvis i "Øresund – en region blir till" (Danska och svenska regeringarna 1999:12). Rörlighet för varor, tjänster och kapital anges också som viktiga komponenter i en lyckad integration (Östhol 2001:22).

Detta är inget nytt. Redan under 1960-talets Örestadsdiskussioner användes rörlighet som ett mått på integration: "Et områdes større eller mindre karakter af region kan lettest måles ved at studere transporterne og de øvrige kommunikationer inden for områdets grænser. Herigennem registreres jo strømmene af personer og gods, kort sagt integrationen." (Øresundsrådet 1969:77) Det ska då kommas ihåg att ökad rörlighet i sig inte nödvändigtvis är ett bevis på integration (Sparke 2002:226).

Att Øresundsregionen just nu befinner sig i en högkonjunktur med stort bostadsbyggande, låg arbetslöshet och hög tillväxt förklaras ibland med att det är det gränsöverskridande samarbetet som ligger bakom (Storm Rasmussen 2007). Paradoxalt nog kan det goda ekonomiska läget också ses som ett hinder för integrationen: under MalmöMötet 2007 hävdade forskaren Uffe Palludan att kris-tänkandet under 1990-talet var avgörande för att man skulle kunna göra framsteg i samarbetet och att incitamenten inte är lika stora under goda tider.

Att det finns etablerade institutioner kan ibland också tas till intäkt för att integrationen är framgångsrik, men här tycks det vara lätt att blanda ihop instrument för att främja integration med "verklig" integration (Östhol 2001:22).

Problemet med det dialektiska förhållandet mellan den funktionella regionen och identitetsregionen dyker också upp i det här sammanhanget. Är en gemensam identitet nödvändig för integrationen, eller kan den endast uppstå när integrationen är genomförd?

Lise Lyck (2007) använder sig av en matris för att mäta integrationen kvantitativt, men det som egentligen mäts är om det finns institutionaliserat samarbete på ett visst politikområde eller inte. Mängden pengar som förbrukas på samarbete kan också sättas in i matrisen. Lyck (2006:19) listar också ett antal andra mätmetoder: Øresundsbarometret, CPH Economics regionalindex, Øresundsintegrationsindex, och trafikutvecklingen i regionen.

Det är också vanligt att peka på att *andra* aktörer anser att Øresundsregionen är framgångsrik. Många pekar på det faktum att Øresundsregionen som första gränsregion blev föremål för en större OECD-studie 2003 (Storm Rasmussen 2007; van Leenen 2007). Det kan kanske då förtjänas att påpeka att OECD-studien delvis tillkom på initiativ från och i nära samarbete med Øresunds-komiteen (Hall et al 2005:160). Även EU-kommissionen framhåller Øresundsregionen som ett föredöme. Man anser att INTERREG-programmet är väl-fungerande och att det institutionella samarbetet fungerar väl (van Leenen 2007).

Det kan i detta sammanhang resas frågor om hur utvärderingen av INTERREG-projekten egentligen går till. Mätmetoderna gör att det är lätt att jämföra olika projekt med varandra, exempelvis hur många seminarier som har anordnats, men det är svårt att dra några slutsatser om hur de påverkar integrationen (Hall et al 2005:182). Programmets målkriterier har också kritiserats eftersom de är oprecisa, svårförståeliga och omöjliga att följa upp (Nielsen 2006:89).

Att EU-kommissionen utmålar Öresundsregionen som ett av de mest lyckade gränsöverskridande samarbetena i Europa och som ett föredöme för andra är intressant av flera anledningar. Som gränsregion betraktad skiljer Öresundsregionen nämligen ut sig från de flesta övriga gränsregioner. En viktig anledning till att EU-kommissionen tog initiativ till INTERREG var att man fruktade att den interna marknaden skulle komma att missgynna gränsområdena i unionen. Gränsområden är ofta perifera, glesbefolkade områden i stort behov av ekonomiskt stöd och beskydd från centralmakten (Perkmann och Sum 2002:7f; Tägil 2001:14; Östhol 1996:121). Det gränsöverskridande samarbetet skulle då vara ett sätt att undvika en negativ utveckling genom att den upplösta gränsen öppnar upp för högre tillväxt och ökad sysselsättning.

Öresundsregionen kan knappast beskrivas som en perifer glesbygd. I motsats till de flesta gränsregioner är det en utpräglad urban region med en stor befolkningsskoncentration och dessutom med en huvudstad i området. De språkliga och kulturella barriärerna är låga, utbildningsnivån är hög, och det finns en lång tradition av gränsöverskridande samarbete inte minst inom ramen för Nordiska Ministerrådet. När EU-kommissionen pekar på Öresundsregionen och menar att den utgör ett bevis för att gränsöverskridande samarbeten leder till högre tillväxt är det svårt att se hur de allra flesta av Europas gränsregioner skulle kunna upprepa framgången.

Det förekommer också att man beskriver Öresundsregionen som framgångsrik eftersom det sker mycket forskning på området och att regionen drar till sig många studieresor (Hospers 2004:277).

Det sägs vidare att "kvalitativ" integration är omöjlig att mäta (van Leenen 2007).

Slutligen kan man också mena att regionen och integrationen är framgångsrik om befolkningen anser att den är det (Bucken-Knapp 2001:52).

3.8 Vaghet, dubbeltydighet och framgång

Öresundsdiskursen är, som har visats ovan, en konstruktion full av interna motsättningar och dubbeltydigheter. Detta skulle kunna tolkas som en svaghet, men jag vill mena att det tvärtom är en lyckad strategi för att uppnå de olika politiska och ekonomiska målen med regionbygget. Vagheten gör nämligen att Öresundsregionen inte fungerar utestängande. Vem som helst kan göra Öresundsregionen till sin och fylla den med en egen tolkning och ett eget innehåll:

”Visionen om Øresundsregionen er ufarlig, og alle kan således blive enige” (Jespersen 2000:33).

Att vagheten är en vinnande strategi visas tydligt varje gång några konkreta beslut ska fattas i regionen som innebär förhandlingar mellan svenska och danska parter. Under en diskussion om det dansk-svenska skatteavtalet under MalmöMötet 2007 började både den före detta ansvarige ministern Leif Pagrotsky och den nuvarande, Christina Husmark Persson, att använda sig av krigsmetaforer för att beskriva förhandlingarna. Efter att Pagrotsky på en fråga om han inte kunde ha gjort mera för att få till stånd ett avtal som inte missgynnade Sverige svarade han att man ju inte kan starta krig för en sådan sak, varpå Husmark Persson replikerade att hon hade börjat ”ladda kanonerna” (MalmöMötet 2007).

Men även om många kan uttrycka frustration över att det inte ”sker så meget” i integrationsfrågan (van Leenen 2007) och det ständigt publiceras nya artiklar om hur många konkreta problem som finns exempelvis för arbetspendlare, kan alla aktörer vara överens om att Öresundsregionen ändå är framgångsrik – eftersom detta är en viktig del av strategin.

På så sätt kan skillnader såväl som likheter på ömse sidor sundet vara en tillgång, regionen kan både vara ett regionalt frigörelseprojekt och en nationell tillväxtstrategi, integrationstakten kan både vara enkel och svår att mäta, de regionala visionerna kan utspela sig i framtiden och i nutiden på samma gång, befolkningen kan både vara entusiastisk och sarkastiskt likgiltig och regionen kan både vara horisontellt nätverksstyrd och centralt planerad.

Det är svårt att förhålla sig entydigt negativ till något som är så vagt och som endast förknippas med positiva värdeord. Detta bekräftas av att det finns få uttalade motståndare till Öresundsregionen.

Det enda politiska parti som jag har lyckats hitta som ställer sig uttalat kritiskt till Öresundsregionen är det närmast obskyra ”Sveriges nationella demokratiska parti” med rötter i Sverigedemokraterna. Under valrörelsen 2006 kunde man i Malmö se affischer för partiet, där ett omdelbart avbrytande av Öresundsregionaliseringen förespråkades, och det delades ut flygblad där det ställdes krav på upplösande av svensk-danska äktenskap. I riksdagsvalet fick de, enligt valmyndigheten, 62 röster i hela Sverige. (Valmyndigheten 2006)

4 Slutsatser

I denna uppsats har jag försökt ge en tolkning av Öresundsregionen. Jag menar att Öresundsregionen är ett exempel på hur politiken har tillägnat sig dominerande nyliberala diskurser kring ekonomisk politik, marknadsmekanismer och marknadsföring. Jag menar att man kan se den diskursiva strategin i regionbyggandet som ett utslag av postpolitik, där tidigare konfliktlinjer mellan olika ideologier har upphävts och där alla inblandade har en underförstådd överenskommelse om att ekonomisk tillväxt är det högsta målet för den förda politiken. För att uppnå målet om hög tillväxt krävs det att de människor som bor inom det territorium som den förda politiken önskar påverka känner framtidstro och uppmuntras att intensifiera sina ekonomiska och sociala aktiviteter. I Öresundsregionen sker detta genom en politik, en postpolitik, som har lånat mycket av sina medel och strategier från det privata näringslivets marknadsföring och manipulation av marknader, anställda och konsumenter. Det är fortfarande politiker och offentliga tjänstemän som står bakom projektet, och det finansieras nästan uteslutande med skattemedel, men det liknar inte den politik som vi har vant oss vid.

Genom att vi som Öresundsbor upplever att vi har möjlighet att delta i ett dynamiskt, nytänkande, mångkulturellt, urbant äventyr där vi kan lägga in våra egna känslor och samtidigt definiera oss själva som lyckliga och lyckade individer med gemensamma mål om allmän välfärd, uppfyller vi det övergripande mål som politiken har uppställt.

Det hävdas ofta att gränsöverskridande samarbeten har en avpolitiserande/avpolitiserad karaktär (se t ex Hall et al 2005:157; Leresche och Saez 2002:88f). Jag vill tvärtom hävda att det vi ser i Öresundsregionen bara är en annan sorts politik – en fortsättning av politiken med andra medel, om man så vill. Denna politik samexisterar också med andra former av politik: omfördelning, lagstiftning, etc. En intressant och viktig uppgift för framtida forskning är att studera hur dessa olika former av politik samverkar och motverkar varandra.

Det var ganska lätt att vara bromotståndare. Öresundsbron var ett ganska enkelt politiskt projekt att förstå: det fanns ett konkret, fysiskt fattbart mål för projektet, det behandlades i traditionella politiska beslutsprocesser, det gick att hitta argument för och emot. Det är mycket svårare, för att inte säga omöjligt, att vara mot Öresundsregionen. Slutligen är det därför som regionen kan betraktas som framgångsrik.

5 Referenser

Tryckta källor:

- Anderson, James och O'Dowd, Liam, 1999. "Borders, border regions and territoriality: Contradictory meanings, changing significance" i *Regional Studies* vol 33, nr 7, ss. 593-604.
- Berg, Per-Olof och Löfgren, Orvar, 2000. "Studying the Birth of a Transnational region" i Berg, Per-Olof, Linde-Laursen, Anders, Löfgren, Orvar (red) *Invoking a Transnational Metropolis. The Making of the Øresund Region*. Lund: Studentlitteratur.
- Bevir, Mark och Rhodes, Rod, 2002. "Interpretive Theory" i Marsh, David och Stoker, Gerry (red) *Theory and Methods in Political Science*. Andra upplagan. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Blatter, Joachim, 2004. "'From Spaces of Place' to 'Spaces of Flows'? Territorial and Functional Governance in Cross-border Regions in Europe and North America" i *International Journal of Urban and Regional Research*, vol 28, nr 3, ss. 530-548.
- Boye, Petter, 2000. "Competing with Concepts. The Conception of an Industrial Platform" i Berg, Per-Olof, Linde-Laursen, Anders, Löfgren, Orvar (red) *Invoking a Transnational Metropolis. The Making of the Øresund Region*. Lund: Studentlitteratur.
- Bucken-Knapp, Gregg, 2001. "Just a train-ride away, but still worlds apart: Prospects for the Øresund region as a bi-national city" i *GeoJournal*, vol 54, nr 1, ss. 51-60.
- Dahl, Magnus, Pålsson, Thomas och Danielsson, Peter, 2000. *Aktion bygg bron!* Malmö: Timbro.
- Danska och svenska regeringarna, 1999. *Øresund – en region blir till*. Köpenhamn: Statens publikationer.
- Delli Zotti, Giovanni, 1996. "Transfrontier co-operation at the external borders of the EU: Implications of sovereignty" i O'Dowd, Liam och Wilson, Thomas M. (red) *Borders, Nations and States*. Aldershot: Avebury.
- Ek, Richard, 2003. *Øresundsregion – bli till! De geografiska visionernas diskursiva rytm*. Meddelanden från Lunds universitets geografiska institutioner CXLVI. Lund: Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.
- Erlingsson, Gissur O, 1999. *Regional pånyttfödelse. Ekonomi, demokrati och identitet i ett Europa under omvandling. En analys av ett forskningsområde*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen.
- Erlingsson, Gissur O, 2001. *Demokrati utan gränser. Øresundskomiteen – en okonventionell politisk konstruktion i det framväxande flernivåsystemet*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen.

- Fairclough, Norman, 2005. "Critical Discourse Analysis" i *Marges Linguistiques*, vol 9, nr 1, ss. 76-94. Tillgänglig via <http://www.ling.lancs.ac.uk/staff/norman/norman.htm> 2007-05-20.
- Falkheimer, Jesper, 2005. "Formation of a region. Source strategies and media images of the Sweden-Danish Oresund Region" i *Public Relations Review*, vol 31, nr 2, ss. 293-295.
- Foucault, Michel, 1991. "Politics and the Study of Discourse" i Burchell, Graham, Gordon, Colin och Miller, Peter (red) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality: with two lectures by and an interview with Michel Foucault*. London: Harvester Wheatsheaf.
- Gordon, Colin, 1991. "Governmental Rationality" i Burchell, Graham, Gordon, Colin och Miller, Peter (red) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality: with two lectures by and an interview with Michel Foucault*. London: Harvester Wheatsheaf.
- Hall, Patrik, Sjövik, Kristian och Stubbergaard, Ylva, 2005. *Nätverk söker förankring: Öresundsregionen i ett demokratiperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Hospers, Gert-Jan, 2004. "Place Marketing in Europe: the Branding of the Oresund Region" i *Intereconomics*, vol 39, nr 5, ss. 271-279.
- van Houtum, Henk, 2003, "Borders of Comfort: Spatial Economic Bordering Processes in the European Union" i Anderson, James, O'Dowd, Liam och Wilson, Thomas (red) *New Borders for a Changing Europe. Cross-border Cooperation and Governance*. London: Frank Cass.
- Jerneck, Magnus, 2000. "Multilateralt ledarskap" i Lyck, Lise (red) *Øresundsregionaliseringen analyseret strategisk och ledelsesmæssigt*. Köpenhamn: Handelshøjskolen i København.
- Jespersen, Jon, 2000. "Forhandling og legitimitet i Øresundsregionen" i Lyck, Lise (red) *Øresundsregionaliseringen analyseret strategisk och ledelsesmæssigt*. Köpenhamn: Handelshøjskolen i København.
- Jessop, Bob, 2002. "The Political Economy of Scale" i Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling (red) *Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kramsch, Olivier Thomas, 2002. "Reimagining the Scalar Topologies of Cross-border Governance: Eu(ro)regions in the Post-colonial Present" i *Space & Polity*, vol 6, nr 2, ss. 169-196.
- Leresche, Jean-Philippe och Saez, Guy, 2002. "Political Frontier Regimes: Towards Cross-Border Governance?" i Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling (red) *Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lukes, Steven, 2005. *Power. A radical view*. Andra upplagan. New York: Palgrave Macmillan.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lyck, Lise, 2000. "Øresundsregionalisering. Strategi. Lederopfattelser." i Lyck, Lise (red) *Øresundsregionaliseringen analyseret strategisk och ledelsesmæssigt*. Köpenhamn: Handelshøjskolen i København.

- Lyck, Lise, 2006. "Statslig styring og indflydelse på Øresundsintegrationen" i Lyck, Lise och Nielsen, Jens (red) *Government og governance i Øresundsintegrationen*. Köpenhamn: Handelshøjskolen i København.
- Lyck, Lise, 2007. "Malmö/Köbenhavn i Öresundsregionaliseringen". Skriftlig version av föredrag på Europaforum i Hässleholm 2007-03-27. Tillgängligt hos författaren.
- Matthiessen, Christian Wichmann, 2004. "The Oresund Area: Pre- and post-bridge cross-border functional integration: the bi-national regional question" i *GeoJournal*, vol 61, nr 1, ss. 31-39.
- Nielsen, Jens, 2006. "Øresundsintegrationen, samarbejdet mellem HUR og Region Skåne" i Lyck, Lise och Nielsen, Jens (red) *Government og governance i Øresundsintegrationen*. Köpenhamn: Handelshøjskolen i København.
- Nilsson, Fredrik, 2000. "Insiders and Outsiders" i Berg, Per-Olof, Linde-Laursen, Anders, Löfgren, Orvar (red) *Invoking a Transnational Metropolis. The Making of the Øresund Region*. Lund: Studentlitteratur.
- O'Dell, Tom, 2000. "Traversing the Transnational" i Berg, Per-Olof, Linde-Laursen, Anders, Löfgren, Orvar (red) *Invoking a Transnational Metropolis. The Making of the Øresund Region*. Lund: Studentlitteratur.
- Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling, 2002. "Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions: Scales Discourses and Governance" i Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling (red) *Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Perkmann, Markus, 1999. "Building Governance Institutions Across European Borders" i *Regional Studies* vol 33, nr 7, ss. 657-667.
- Perkmann, Markus, 2002. "Euroregions: Institutional Entrepreneurship in the European Union" i Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling (red) *Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Perkmann, Markus, 2007. "Construction of New Territorial Scales: A Framework and Case Study of the EUREGIO Cross-border Region" i *Regional Studies*, vol 41, nr 2, ss. 253-266.
- Schmitt-Egner, Peter, 2001. "Cross-border co-operation (CBC) among European regions in different perspectives" i Persson, Hans-Åke och Eriksson, Inge (red) *Border Regions in Comparison. Five Lectures from a Conference held 4th of May 2000 at Malmö University*. Lund: Studentlitteratur.
- Scott, James Wesley, 1999. "European and North American Contexts for Cross-border Regionalism" i *Regional Studies* vol 33, nr 7, ss. 605-617.
- Sparke, Matthew, 2002. "Not a State, But More than a State of Mind: Cascading Cascadias and the Geoeconomics of Cross-Border Regionalism" i Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling (red) *Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Sum, Ngai-Ling, 2002. "Globalization, Regionalization and Cross-Border Modes of Growth in East Asia: the (Re)Constitution of Time-Space Governance" i

- Perkmann, Markus och Sum, Ngai-Ling (red) *Globalization, Regionalization and Cross-Border Regions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Tägil, Sven, 2001. "Regions in Europe – a historical perspective" i Persson, Hans-Åke och Eriksson, Inge (red) *Border Regions in Comparison. Five Lectures from a Conference held 4th of May 2000 at Malmö University*. Lund: Studentlitteratur.
- Tangkjær, Christian, 2000. "Øresund as an Open House Strategy by Invitation" i Berg, Per-Olof, Linde-Laursen, Anders, Löfgren, Orvar (red) *Invoking a Transnational Metropolis. The Making of the Øresund Region*. Lund: Studentlitteratur.
- Wiehe, Mikael, 2007. "Jag – en Öresundsbo". Tal vid Öresundstinget 2007-05-10, återgivet i Sydsvenska Dagbladet 2007-05-11.
- Wilson, Thomas M., 1996. "Sovereignty, identity and borders: Political anthropology and European integration" i O'Dowd, Liam och Wilson, Thomas M. (red) *Borders, Nations and States*. Aldershot: Avebury.
- Žižek, Slavoj, 2006. "Carl Schmitt i den postpolitiska tidsåldern" i *Fronesis* nr 19-20, ss. 46-67.
- Öresundskomiteen 2003. *Öresundskomiteen 10 år*. Tillgänglig via http://www.oresundskomiteen.dk/site_dir/oeresund/upload/historiedok.pdf 2007-03-16.
- Öresundsrådet, 1969. *Öresundsregionen*. Nordisk utredningsserie 1969:2. Lund: Öresundsrådet.
- Östhol, Anders, 1996. *Politisk integration och gränsöverskridande regionbildning i Europa*. Umeå: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå Universitet.
- Östhol, Anders, 2001. "Cross-border Co-operation in the Making of the Øresund Region" i Persson, Hans-Åke och Eriksson, Inge (red) *Border Regions in Comparison. Five Lectures from a Conference held 4th of May 2000 at Malmö University*. Lund: Studentlitteratur.

Muntliga källor:

- Kinhult, Pia, 2007. Föredrag under Europaforum i Hässleholm 2007-03-28.
- van Leenen, Eric, 2007. Intervju 2007-04-26.
- MalmöMötet 2007. Paneldebatt om Öresundsregionen i Slagthuset i Malmö med forskarna Uffe Palludan och Hanne Sanders, landshövding Göran Tunhammar, riksdagsman Leif Pagrotsky (s), entreprenör Percy Nilsson, socialförsäkringsminister Christina Husmark Persson (kd), och kommunalrådet Anneli Philipson (v) 2007-04-19.
- Storm Rasmussen, Vibeke, 2007. Intervju 2007-05-16.

Källor från Internet:

- MalmoRelocation.dk, 2007. Tillgänglig via <http://www.malmorelocation.dk/index.html> 2007-05-23.
- Valmyndigheten, 2006. "Slutlig sammanräkning av val till riksdagen 17 september 2006", tillgänglig via <http://www.valmyndigheten.se/val/val2006/slutlig/R/rike/ovriga.html> 2007-05-23.

- Vitamin Ø, 2007. "Gränslös frihet", tillgänglig via <http://www.vitamino.info/> 2007-05-23.
- Örestat, 2007. "Projektbeskrivning", tillgänglig via <http://www.orestat.scb.se/website/notice2.aspx?CatId=19&NotId=138&Level=1> 2007-05-23.
- Øresund Network, 2007a. "Profil Øresund", tillgänglig via <http://www.oresundnetwork.com/d55000c/code/46> 2007-05-22.
- Øresund Network, 2007b. "Att presentera Øresund", tillgänglig via <http://www.oresundnetwork.com/d52000c> 2007-05-22.
- Øresund Network, 2007c. "Øresundsregionens kärnvärden", tillgänglig via <http://www.oresundnetwork.com/d5f000c/code/46> 2007-05-22.
- Øresundsfolk, 2007. "Om projektet", tillgänglig via <http://www.oresundsfolk.dk/> 2007-05-23.
- Øresundskomiteen, 2007. "Regionen", tillgänglig via <http://www.oresundskomiteen.dk/regionen> 2007-05-21.

Tidningsartiklar:

- AB (Aftonbladet) 2007-02-27. "Rekordmånga kurser i sommar."
- Computer Sweden 2007-03-30. "Vad är Øresunds IT-styrka?"
- Computer Sweden 2007-05-02. "IT-studenter vill resa över sundet".
- HD (Helsingborgs Dagblad) 2007-03-02. "Øresundsregionen kanske blir så här".
- HD 2007-03-25. "EU på hemmaplan."
- HD 2007-05-08. "En solig prognos".
- SDS (Sydsvenska Dagbladet Snällposten) 2007-01-21. "Vem vill byta namn på Øresundsregionen?"
- SDS 2007-03-03. "Trycket hårt från de svenska pendlarna".
- SDS 2007-04-05. "En timme från Malmö".
- SDS 2007-05-10. "Hallå där, Therese Persson!"

Rörliga bilder:

- DR1, 2007a. "Kongelig besøg." Visad i dansk television 2007-05-09.
- DR1, 2007b. "Gallaforestilling på Operaen." Visad i dansk television 2007-05-10.